Lieksan kaupungin kanta ja evästys PKS:lle valtion ostotarjoukseen Palokin voimalaitoksesta

Kaupunginhallitus 26.10.2026 § 229
436/00.04.00/2026

Valmistelija Kaupunginjohtaja

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on linjattu, että *”Hallitus sujuvoittaa kalatiehankkeiden etenemistä sekä mahdollistaa kokeiluja ja pilotointeja vesistöissä. Yhteistoiminnassa alueen toimijoiden kanssa hallitus edistää Heinäveden Palokin koskien ennallistamista uhanalaisten kalakantojen elvyttämiseksi.”*

Valtioneuvoston kanslia on neuvotellut Palokin voimalaitoksen ostosta PKS:n kanssa lähivuosien aikana. PKS on ilmaissut haluttomuutensa myydä voimalaitos. Koska PKS on pääasiassa kuntien omistama yhtiö, on myös omistajia pyydetty ottamaan tarjoukseen kantaa. Vuoden 2026 aikana Valtioneuvoston kanslia on järjestänyt useita tilaisuuksia PKS:n omistajille heidän kannanmuodostuksen mahdollistamiseksi kattavalla tiedolla. Varsinaisen tarjouksen valtio esitteli 16.6.2026.

Lieksan kaupunki on yksi osakas Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:ssä ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:ssä. Kaupunki käyttää omistajavaltaansa omistusosuuksiensa mukaisessa suhteessa yhtiökokouksissa. Kaupunki voi esittää edustajiaan Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallitukseen ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallintoneuvostoon yhtiöiden yhtiökokouksissa. Yhtiökokoukset päättävät lopulta Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallituksen ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallintoneuvoston jäsenet. Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallintoneuvosto puolestaan valitsee Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallituksen.

Valtioneuvoston kanslian esittämässä Palokin vesivoimalaitoksen kaupassa olisi kyse liiketoimintakaupasta, jossa Palokin vesivoimalaitos vaihtaisi omistajaa. Palokin mahdollisessa kaupassa päätöksentekovalta on osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallituksella. Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallitus puolestaan päättää siitä, mikä on Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n näkemys Palokin vesivoimalaitokseen Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n suurimpana omistajana 54,2 % omistusosuudella.

Sekä Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n että Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallitukset tekevät päätöksensä itsenäisesti osakeyhtiölain, yhtiöjärjestysten sekä yhtiöiden edun mukaisesti. Lieksan kaupunki yksittäisenä osakkeenomistajana ei voi, eivätkä kaikki osakkeenomistajat yhdessäkään voi, tehdä yhtiöiden hallitusten toimivaltaan kuuluvia päätöksiä. Kunta voi ainoastaan esittää oman näkemyksensä ja suosituksensa siitä, miten kunnan käsityksen mukaan hallitusten olisi perusteltua toimia ottaen huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Konserniohjeen mukaisesti Lieksan kaupunginhallitus evästää asettamiaan edustajia yhtiöissä toimimaan Lieksan kaupungin kannan mukaisesti.

Valtion ostotarjouksen arviointi

Valtio on tehnyt tarjouksen vähimmäislunastushinnasta 40 milj. € (velaton arvo). Selvitysvaiheen jälkeen tehtäisiin 2-3 puolueettoman pankkiiriliikkeen arvonmääritys perustuen vesivoimalan silloiseen käypään

arvoon (lunastushinta aina vähintään 40 milj. € arvonmäärityksestä riippumatta). Mikäli voimalaitos tuottaisi enemmän kuin vuoden 2026 arvioissa, niin hinta voisi nousta. Valtio maksaa heti kaupanteon yhteydessä 10 milj. € ennakkomaksun. Loput vähintään 30 milj. € valtio maksaa selvitysvaiheen päätyttyä. Yhtiöittämisen yhteydessä valtio saa 10% omistusosuuden sekä hallituspaikan tytäryhtiöstä. PKS omistaa ja ajaa vesilaitoksen tuotantoa normaalisti selvitysvaiheen ajan. Selvitysvaiheen voitonjako tytäryhtiön omistusosuuksien suhteessa.

Palokin voimalaitoksen merkitys sähkön tuotannossa

Julkisista lähteistä saadaan tieto Palokin voimalaitoksen tuottamasta sähkön suhteesta Suomen kokonaiskulutukseen, joka on 0,04 %. Pohjois-Karjalan alueella merkitys nousee, mutta silti koko PKS:n myymästä sähköstä Palokin osuus on arvioiden mukaan vain prosentteja. PKS ei ole julkaissut tietoja revision jälkeisistä tuotantoluvuista, mutta vaikka revision jälkeen voimalaitos voi varmasti tuottaa aiempaa enemmän, mutta suhteellinen merkitys Suomen sähkön tuotannossa jää pieneksi.

Palokin merkitys kuntien saamille osinkotuotoille

PKS:n maksama osinkotuotto on tärkeä tuloerä kuntien taloudessa. Osinko on vuosikausia ollut sama riippumatta siitä millaisen tuloksen yhtiö on tehnyt. Osinko ei siis ole ollut riippuvainen PKS:n tuloksesta. Mikäli voimalaitos myytäisiin, saataisiin siitä ainakin valtion lupaama 40 miljoonaa euroa, joka voitaisiin sijoittaa tai investoida toisiin tuotantomuotoihin.

PKS on konserni, joka koostuu niin monopoliasemassa olevasta sähkönsiirtokaupasta, että sähkön myynnistä. Sähköä myyvä emoyhtiö teki vuonna 2025 liikevoittoa/tappiota -9,2 miljoonaa ja koko konserni +20 miljoonaa euroa. Vaikka yhtiö ei julkaise sähkönsiirron voittoa, voidaan näistä kahdesta luvusta päätellä, että yhtiön liikevoitto tehdään nimenomaan sähkönsiirrolla. Vastikään on uutisoitu, että Pohjois-Karjalassa maksetaan yhtä Suomen kalleimmista hinnoista sähkönsiirrossa.

Koska kuntien saama osinko on pysynyt vakiona, vaikka Palokin voimalaitos oli vuonna 2025 suurimman osan aikaa pysähdyksissä, ei voida sanoa että Palokin myyminen 40 miljoonan euron hintaan romahduttaisi tuloutetun osingon. Etenkään kun yhtiö ei tähänkään mennessä ole maksanut osinkoa tuottoihin suhteutettuna.

Voimalaitoksen arvonmääritys

Kannanmuodostusta ostotarjoukseen voi lähestyä monelta kantilta. Lieksan kaupunki yhtenä suurimmista omistajista on painottanut, että laitoksesta on saatava oikea kauppahinta. Valtio on järjestänyt syksyllä 2026 kaksi seminaaria, jossa on avattu asiantuntijoiden taholta miten tämänkaltaisen vesivoimalaitoksen arvo lasketaan liiketoimintakauppoja tehdessä. Seminaareissa on myös Aalto-yliopiston professori Sami Torstila pitänyt luennon diskonttokorosta, joka on ollut yksi keskeinen erimielisyyden aihe ostajan ja myyjän laskelmissa. Valtio on avannut oman laskennan yksityiskohtaisesti, mutta PKS ei ole täysin suostunut avaamaan omia laskelmiaan.

Valmistelun aikana saatu asiantuntijatieto sekä osoitetut laskelmat ovat antaneet varmuuden siitä, että valtion tarjous ei ole alimitoitettu. Laskelmalle on osoitettu selvät perusteet, jotka eivät ole vain yhden toimijan päättämiä, vaan laajasti taloustieteessä sekä liiketoimintakaupoissa käytössä olevia malleja. On hyvin todennäköistä, että PKS:n omat arviot laitoksen arvosta ovat heille käyttökelpoisia, mutta ne eivät seuraa yleisesti käytettyjä kaavoja.

Koskien vapauttamisen merkitys kaloille ja luonnolle

Kun aikanaan koskia on valjastettu sähköntuotantoon, ei vaikutuksia kalojen elinympäristölle ole tunnettu riittävästi. Tällä hetkellä voimalaitoksien vesiluvissa on velvoitteita, mutta ne eivät ole olleet riittäviä vaelluskalojen elinolosuhteiden parantamiseksi. Hallitusohjelmaan Palokin koskien vapauttaminen on noussut siitä syystä, että se olisi Suomessa vaikuttavin purkamishanke. Yhden padon purulla vapautettaisiin kymmenen koskea ja yli 6 kilometriä reittiä. Yhden padon purkamisella voitaisiin saavuttaa jopa 40 hehtaaria lisääntymisalueita uhanalaisille vaelluskaloille. Lieksanjoki olisi vaelluskalojen näkökulmasta myös tärkeä kohde, mutta täällä purettavia patoja olisi kaksi. Palokin purku on kerännyt runsaasti myös kansainvälistä huomiota sen vaikuttavuuden vuoksi ja ennallistamishanke myös kansainvälistä rahoitusta.

Heinävesi ja Palokki sijaitsevat Pohjois-Karjalan mittakaavassa etäällä Lieksasta, mutta vaelluskalojen olot ovat olleet tärkeä edistettävä asia myös Lieksan kaupungilla. Kaupunki on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriön kanssa hankkeita Lieksanjoella. Tämän päivän tietojen valossa tämän kaltaisia voimalaitoksia ei rakennettaisi. Heinävesi on vahvasti kannattanut padon purkua ja sen kala- ja ympäristövaikutukset ovat kiistattomat.

Elinvoimakeskus on todennut, että Palokin ennallistaminen on ylivoimaisesti tärkein hanke vaelluskalojen luonnonkierron palauttamisessa ja vahvistamisessa. Se on jättänyt 10.8.2026 hakemuksen kalatalousvelvoitteiden muuttamiksi Lieksankosken ja Pankakosken voimalaitosten osalta. Viranomaiset voivat tiukentaa myös Palokin laitoksen ehtoja, jolloin mahdollisten investointien maksaja on yhtiö, ei valtio.

Johtopäätökset

Päätöksenteko siinä miten suhtautuu Palokin voimalaitoksesta luopumiseen syntyy monien tekijöiden summana. Arvioon vaikuttaa nykyinen sähkömarkkinatilanne, huoli oman alueen sähköntuotannon riittävyydestä, arviot vaikutuksesta kuntien omistaman yhtiön talouteen ja tulevaisuuteen, arviot vesivoiman tulevaisuudesta ja sääntely-ympäristöstä, vakuuttuneisuus voimalaitoksen arvonmäärityksen oikeasuhtaisuudesta sekä näkemykset luontovaikutuksien merkityksellisyydessä.

Tämä esityslistateksti on tehty virkavalmisteluna pyrkien siihen, että asiassa tehdään esitys perustuen käytettävissä olevaan tietoon. Virkavalmistelun kanta on, että lukuisien tilaisuuksien ja asiantuntijapuheenvuorojen perusteella Palokin voimalaitoksen myyminen markkinahintaan ei aiheuta PKS:lle, ja sitä kautta Lieksalle yhtenä omistajista, niin suurta haittaa ettei kauppa olisi kannattava tässä tilanteessa. PKS:llä on varmasti omat ja perustellut syyt pitää kiinni

voimalaitoksesta ja vastustaa kauppaa. Koko Pohjois-Karjalan kannalta vaakakupissa painaa myös vesivoimatalouden kääntöpuoli. Luonto- ja aluetaloudellisia tulevia vaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida rahassa. 40 miljoonaa euroa on kuitenkin yhtiölle ja omistajille riittävä kompensaatio yhden voimalan menettämisestä. Tilalle koskien vapauttamisella voidaan saada lisäksi paljon muuta.

Keskustelu maakunnassa Palokin kohtalosta on käynyt pitkään kiivaana ja lopulta asiantuntijoiden ja virkamiesten näkemysten jälkeen asia on kuitenkin hyvin pitkälti poliittinen ja asiassa Lieksan kaupungin kannan määrittelee kaupunginhallitus.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Lieksan kaupunginhallitus päättää ilmaista omistajan kantanaan PKS:lle ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:lle, että valtion 40 miljoonan euron tarjous Palokin voimalaitoksesta on hyväksyttävissä ja evästää Lieksan kaupungin mandaatilla toimivia edustajia noudattamaan kaupungin kantaa.

Käsittely

Keskustelun kuluessa Reijo Kortelainen teki vastaesityksen:

”Osakeyhtiölain mukaisesti hallituksen jäsenten vastuukysymykset yhtiötä koskevassa päätöksen teossa on jakamaton.

Lieksan kaupunki tukee Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallituksen 16.6.2026 ilmoittamaa kantaa, jossa yhtiön hallitus on ilmoittanut kantansa asiaan seuraavasti:

PKS:n hallituksen ilmoituksen mukaan valtion tarjous ei turvaa riittävästi yhtiön ja omistajien taloudellista etua ja että esitetty kauppa heikentäisi PKS:n kilpailukykyä ja osingonmaksukykyä pitkällä aikavälillä. Hallituksen kokonaisarvion mukaan tarjouksen hyväksyminen ei olisi vastuullista yhtiön eikä omistajien edun näkökulmasta. PKS:n hallitus katsoo, ettei valtioneuvoston esittämää tarjousta Palokin voimalaitoksesta voida hyväksyä. Hallituksen näkemyksen mukaan tarjous ei turvaa riittävästi yhtiön, omistajien eikä maakunnan taloudellista etua, eikä neuvottelujen jatkamiselle ole edellytyksiä.

Arvioinnissa on tarkasteltu valtioneuvoston toimittamia laskelmia sekä arvioitu voimalaitoksen nykyistä ja tulevaa tulontuottokykyä erilaisilla skenaarioilla. Lisäksi on huomioitu Palokin voimalaitoksen merkitys PKS:n kannattavuudelle ja omistajille maksettaville osingoille. Yhtiön mukaan esitetty kauppa heikentäisi PKS:n kilpailukykyä ja osingonmaksukykyä pitkällä aikavälillä. Samalla se voi lisätä painetta hintojen korottamiseen, mikä vaikuttaisi kielteisesti myös maakunnan asukkaiden, kuntien ja elinkeinoelämän toimintaan.

Hallituksen kokonaisarvion mukaan tarjouksen hyväksyminen ei olisi vastuullista yhtiön, omistajien eikä maakunnan edun näkökulmasta.

Päätöksessä on syytä huomioida myös huoltovarmuuskeskuksen kanta, jonka mukaan Palokin voimalaitos on maamme sähköjärjestelmälle kokoluokassaan merkityksellinen, eikä sähköjärjestelmän huoltovarmuutta tai säätövoimakapasiteettia ole vara rapauttaa. HVK painottaa lausunnossaan energiaturvallisuutta sekä sähköntuotannon ja säätövoiman säilyttämistä kriisitilanteiden varalta. Palokin voimalaitos toimii tärkeänä tulevaisuuden säätösähkön tuottajana Itä-Suomessa. HVK:n näkökulmasta pientenkin kotimaisten vesivoimalaitosten sähköntuotanto ja kyky tasapainottaa verkkoa ovat tärkeitä osia kansallista huoltovarmuutta.

Lieksan kaupungin kanta asiaan saatetaan tiedoksi Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallitukselle ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallitukselle sekä kaupunginhallitus evästää Lieksan kaupungin mandaatilla molemmissa yhtiöissä toimivia edustajia noudattamaan kaupungin kantaa.”

Matti Ponkilainen kannatti Reijo Kortelaisen esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty kaupunginjohtajan ehdotuksesta poikkeava kannatettu esitys, asiasta tulee äänestää. Kaupunginjohtajan esitys on JAA ja Reijo Kortelaisen esitys on EI.

Äänestys toteutettiin nimenhuutoäänestyksenä.

Äänestyksessä annettiin kaksi (2) JAA-ääntä:

Tarja Kärkkäinen

Sari Kangas

ja seitsemän (7) EI-ääntä:

Mirja Karhinen

Reijo Kortelainen

Eero Kärkkäinen

Mika Kärkkäinen

Matti Ponkilainen

Maija Riikonen

Pertti Turunen

Puheenjohtaja totesi äänestystuloksen ja että Reijo Kortelaisen tekemä vastaesitys on tullut kaupunginhallituksen päätökseksi.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti ilmaista omistajan kantanaan:

Osakeyhtiölain mukaisesti hallituksen jäsenten vastuukysymykset yhtiötä koskevassa päätöksen teossa on jakamaton.

Lieksan kaupunki tukee Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallituksen 16.6.2026 ilmoittamaa kantaa, jossa yhtiön hallitus on ilmoittanut kantansa asiaan seuraavasti:

PKS:n hallituksen ilmoituksen mukaan valtion tarjous ei turvaa riittävästi yhtiön ja omistajien taloudellista etua ja että esitetty kauppa heikentäisi PKS:n kilpailukykyä ja osingonmaksukykyä pitkällä aikavälillä. Hallituksen kokonaisarvion mukaan tarjouksen hyväksyminen ei olisi vastuullista yhtiön eikä omistajien edun näkökulmasta. PKS:n hallitus katsoo, ettei valtioneuvoston esittämää tarjousta Palokin voimalaitoksesta voida hyväksyä. Hallituksen näkemyksen mukaan tarjous ei turvaa riittävästi yhtiön, omistajien eikä maakunnan taloudellista etua, eikä neuvottelujen jatkamiselle ole edellytyksiä.

Arvioinnissa on tarkasteltu valtioneuvoston toimittamia laskelmia sekä arvioitu voimalaitoksen nykyistä ja tulevaa tulontuottokykyä erilaisilla skenaarioilla. Lisäksi on huomioitu Palokin voimalaitoksen merkitys PKS:n

kannattavuudelle ja omistajille maksettaville osingoille. Yhtiön mukaan esitetty kauppa heikentäisi PKS:n kilpailukykyä ja osingonmaksukykyä pitkällä aikavälillä. Samalla se voi lisätä painetta hintojen korottamiseen, mikä vaikuttaisi kielteisesti myös maakunnan asukkaiden, kuntien ja elinkeinoelämän toimintaan.

Hallituksen kokonaisarvion mukaan tarjouksen hyväksyminen ei olisi vastuullista yhtiön, omistajien eikä maakunnan edun näkökulmasta.

Päätöksessä on syytä huomioida myös huoltovarmuuskeskuksen kanta, jonka mukaan Palokin voimalaitos on maamme sähköjärjestelmälle kokoluokassaan merkityksellinen, eikä sähköjärjestelmän huoltovarmuutta tai säätövoimakapasiteettia ole vara rapauttaa. HVK painottaa lausunnossaan energiaturvallisuutta sekä sähköntuotannon ja säätövoiman säilyttämistä kriisitilanteiden varalta. Palokin voimalaitos toimii tärkeänä tulevaisuuden säätösähkön tuottajana Itä-Suomessa. HVK:n näkökulmasta pientenkin kotimaisten vesivoimalaitosten sähköntuotanto ja kyky tasapainottaa verkkoa ovat tärkeitä osia kansallista huoltovarmuutta.

Lieksan kaupungin kanta asiaan saatetaan tiedoksi Pohjois-Karjalan Sähkö Oy:n hallitukselle ja Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallitukselle sekä kaupunginhallitus evästää Lieksan kaupungin mandaatilla molemmissa yhtiöissä toimivia edustajia noudattamaan kaupungin kantaa.

Merkittiin, että Milla Martikainen Pohjois-Karjalan Energiaholding Oy:n hallintoneuvoston jäsenenä ilmoitti olevansa esteellinen ja poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ajaksi. Martikaisen henkilökohtainen varajäsen Maija Riikonen osallistui asian käsittelyyn klo 15.36 – 16.01.

Lisätietoja

Kaupunginjohtaja Pirre Vuojärvi, p. 040 1044 001,
sähköposti pirre.vuojarvi(at)lieksa.fi